

La lectura compartida

Proposta didàctica per treballar les estratègies amb l'alumnat que s'inicia en l'adquisició del codi, a partir del poema "El ninot de neu"

Escola Tabor (Barcelona)

Aquesta proposta didàctica l'ha elaborada l'Escola Tabor (Barcelona) en el marc del *Taller de l'aprenentatge inicial de la lectura AIL2*, del Departament d'Ensenyament, dins del programa l'Impuls de la Lectura.

Febrer de 2014.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Lectura compartida: la cançó “El ninot de neu”

L'activitat que us presentem és la lectura d'una cançó per a alumnes de P5.

Els objectius didàctics d'aquesta modalitat de lectura són:

- Acompanyar l'alumnat en el procés d'aprenentatge de la lectura.
- Ensenyar de manera explícita a llegir a partir del modelatge de les estratègies lectores.
- Compartir mestre i alumnes les estratègies que ens permeten enfrontar la descodificació i la comprensió d'un text.
- Fomentar la participació de tots els alumnes.
- Assolir un bon concepte lector a partir de vivències positives i plaents amb la lectura.

Objectius

- Aplicar estratègies de lectura.
- Gaudir de la relectura de textos.
- Analitzar el lèxic del text, reconèixer i llegir les paraules conegudes i aprendre'n de noves fent servir habilitats de descodificació.
- Familiaritzar-se amb els textos poètics.

Continguts

- Descoberta i coneixement progressiu de les relacions entre text oral i text escrit.
- Ús d'estratègies per aproximar-se a la lectura.
- Interès per l'observació del text de la cançó.

Capacitats que es treballen

- Pensar i comunicar.
- Descobrir i tenir iniciativa.

Criteris d'avaluació

- Mostrar interès per la descoberta progressiva de les relacions entre el text oral i l'escrit, iniciar-se en l'ús funcional de la lectura i l'escriptura.

- Aplicar diferents estratègies per llegir paraules.
- Llegir la cançó amb l'ajuda de les estratègies de lectura.

Material

- La cançó "El ninot de neu", en format gran i amb diferents imatges que acompanyen les frases i que els alumnes poden relacionar amb les paraules més significatives per facilitar-los la lectura.

Cada paraula del text tindrà la inicial en vermell, que els facilitarà la discriminació de paraules.

- Referents d'aula que estan habitualment a l'abast dels alumnes i que es consultaran durant l'activitat per ajudar a superar les dificultats de descodificació:
 - abecedari
 - cartell de paraules curtes molt usuals (el, la, un, una, de, és, de, amb...)
 - dies de la setmana
 - noms dels companys de classe
 - paraules del vocabulari utilitzat en diferents contes.
 - mural de les dites de l'any
 - mural del projecte de classe
 - mural del racó del poema

- mural amb el vocabulari de la cançó "El ninot de neu" amb dibuixos.

Abecedari

Abecedari

Mural de les dites de l'any

Cartell de paraules curtes usals

Vocabulari de diferents contes

Càrrecs

Racó del poema

Noms dels companys

Racó del projecte

- el text en format petit amb pictogrames i paraules per substituir amb velcro, per reforçar el coneixement global de les paraules i que els pot motivar a treballar per parelles o en petit grup.

Desenvolupament de l'activitat

1. Preparació per part del docent

És necessari que el mestre faci una anàlisi prèvia del text i prengui decisions sobre la intervenció que durà a terme: com fomentarà la motivació dels alumnes per llegir el text, el tipus de lectura que requereix aquest text, les estratègies lectores que modelarà, i les ajudes i suports que donarà. Per a la cançó “El ninot de neu” s’han tingut en compte els aspectes següents:

- **Motivació i adequació del text per als alumnes**

Vam triar aquesta cançó perquè, quan preparàvem activitats per treballar l’hivern i el Nadal, ens va semblar apropiada i propera als seus interessos. També perquè el personatge ens permetia motivar-los per llegir no només de la cançó, sinó també contes, a més de motivar-los per jugar ...També vam pensar que es podia utilitzar com a poema per aprendre i dir a casa la nit de Nadal.

- **Anàlisi del text**

Ens permet veure quines ajudes ens dóna el mateix text per a la lectura i quines estratègies són les més adients per treballar en aquest text:

- La repetició de la paraula *ninot* i *neu* permet identificar-les i reconèixer-les globalment. Per aquest motiu no serà necessari descodificar-les lletra per lletra cada vegada que apareguin al poema.
- El lèxic és conegut per l'alumnat i pot ajudar a establir connexions fàcilment amb els coneixements previs.
- Per ajudar l'alumnat en el procés de comprensió s'acompanyen els versos del poema amb els dibuixos de les paraules més significatives de cada frase.
- Considerem que, atesa la llargada del text, podríem fer dues sessions diferenciades : primera estrofa i segona estrofa.

Abans de la lectura

• Creació d'expectatives

Motivació:

- aprenem la cançó i l'escoltem amb imatges:

<http://www.youtube.com/watch?v=CkLuvcQOxRM>

- Mirem diferents imatges de ninots de neu tot escoltant la base instrumental de la cançó.

<http://www.youtube.com/watch?v=obAhFy7om9Q>

- Escoltem i mirem el conte "El ninot de neu" (*Una mà de contes*).

<http://www.super3.cat/unamadecontes/>

- Escoltem i mirem el conte sense paraules *El ninot de neu*, de Raymond Briggs (La Galera).

<http://www.youtube.com/watch?v=3dYQNAI48E0>

- Jocs d'ordinador per vestir ninots de neu

http://www.megajocs.com/jocs-de-vestir-ninot-de-neu-precios_play_1573

- S'anuncia als alumnes que avui la mestra ha portat el text que fa dies que anunciava que preparava per a ells.

- **Activació de coneixements previs sobre el tema**

Conversa per recordar vivències del grup relacionades amb el tema i continguts de la cançó.

Heu anat a la neu? Heu fet ninots de neu? Com els heu vestit? Algú anirà a la neu aquestes vacances?...

...

- **Activació de coneixements sobre com llegir un text**

Conversa per recordar què fan per llegir bé un text.

- **Prediccions sobre el contingut**

Observació del text, de les imatges i dels indicis textuais. Aplicació d'estratègies de comprensió. Cal que el text disposi d'informació no verbal rellevant. La mestra pot obrir un diàleg a partir del títol i de les il·lustracions:

De què creieu que parla aquest text? Quines paraules creieu que sortiran? Què farà aquest ninot de neu?...

- **Fixem i compartim l'objectiu de la lectura amb els alumnes**

Llegirem aquesta cançó per saber què fa aquest ninot de neu i per gaudir de les paraules boniques de la cançó.

- **Fixem i compartim l'objectiu d'aprenentatge**

Quan llegim aquesta cançó aprendrem algunes "tècniques" que ens ajudaran a llegir i quan acabem mirarem si és veritat que ens han ajudat.

Durant la lectura

- **Modelatge de lectura per part del mestre**

El mestre o mestra comença l'activitat donant un model de lectura fluïda i expressiva, i llegeix tot el poema en veu alta a ritme normal i amb l'entonació i l'expressió adequades. Pot anar seguint amb el dit la lectura i anar assenyalant els dibuixos del que està llegint en aquell moment.

- **Lectura coral**

Després de la lectura expressiva per part de la mestra, es convida els alumnes que ho vulguin a rellegir el text tots junts, acompanyats per la mestra.

- **Lectura compartida. Verbalització de les estratègies que es fan servir**

Es torna a llegir el text, ara buscant la descodificació paraula per paraula, i fent pauses i formulant preguntes per assegurar-ne la comprensió. La mestra participa en l'activitat modelant alguna estratègia i verbalitzant les que utilitza. Com que es tracta de compartir la lectura, el protagonisme de l'activitat anirà passant de la mestra a l'alumne constantment. En alguns moments la mestra fa de model: verbalitza l'estratègia que utilitza i en altres moments convida els alumnes a provar-ho.

- **Resseguir amb el dit. Direccionalitat de la lectura.**

Resseguim amb el dit la lectura per recordar per on anem i així en tot moment sabem què hem llegit i què hem de llegir ara.

- **Llegim el títol a cop de vista. Localitzar paraules conegudes**

Com que la mestra ja ha llegit el títol de la cançó moltes vegades, els alumnes poden llegir-lo de manera global i s'aprofitarà per demanar-los que el llegeixin ells també. La repetició del títol al llarg de la cançó permetrà posar reptes als alumnes per localitzar les paraules iguals i recordar què posa.

- **Buscar lletres i paraules en els referents d'aula**

- El poema comença amb l'article EL (“El ninot...”). La mestra ensenya als alumnes què poden fer si no recorden com es llegeix. Entre tots buscarem a la classe on tenim els determinants, paraules curtes i monosíl·labs que surten molt sovint (recordarem que el so [a] ens enganya i que sempre ens enganya amb la E¹).

- *S’ha posat...* recordarem que hi ha una lletra que no sona.

- Preposició *amb*, la buscarem als cartellats de la classe...

A mesura que llegeixin i tenint en compte que la inicial de cada paraula està en vermell, poden associar-la amb la lletra del seu nom o d'un altre company...

És important el fet de ser conscients que estem utilitzant la “tècnica” o l'estratègia de buscar la lletra en els referents de l'aula.

- **Mirar el dibuix. Fer hipòtesis lectores respecte a les imatges que acompanyen el text**

Per llegir les paraules “guants”, “barret”, “botes” utilitzarem el dibuix per saber què hi posa i es formularà una hipòtesi. A continuació mirarem si la lletra per la qual comença la paraula correspon a la hipòtesi que hem fet a partir del dibuix. Si és necessari anirem descodificant més lletres fins que el tros de paraula descodificada permeti fer una nova hipòtesi que funcioni.

- **Tapar la paraula per descodificar lletra per lletra. Llegir les paraules per fragments (síl·labes, grafies)**

Per llegir la paraula “REPARTINT”, poc coneguda, taparem la paraula i la mestra o els alumnes anirem destapant-la i descodificant-la lletra per lletra utilitzant tots els referents d'aula i verbalitzant quin referent hem utilitzat cada vegada.

¹ En català oriental.

- **Recapitular. Rellegir una paraula que s'ha descodificat lletra per lletra**

Després d'haver descodificat tota la paraula "REPARTINT", lletra per lletra, és molt probable que ens calgui tornar enrere per llegir-la, ara sí, tota sencera. Seguirem avançant en la lectura del text d'aquesta manera fins al final.

- **Relectura. Lectura coral**

En acabar tornem a llegir el poema tots junts en lectura coral.

Després de la lectura

- **"Relectura interactiva"**

Ara es tracta de jugar amb el text:

- Llegir-lo canviant el ritme (a poc a poc, alegre, cansat).
- Buscar-hi paraules determinades.
- Canviar-hi paraules.
- Llegir algunes paraules i fer sorolls o gestos amb altres.

- **Parlem del text**

Un cop acabada l'activitat, cal un moment de reflexió. Aquí tornarem a obrir una conversa en què parlarem de:

- Comprovar el propòsit de lectura.

Abans de començar a llegir la cançó hem dit que la llegiríem per saber què faria el ninot de neu... Ho sabem?

Qui m'ho pot explicar?

Hi esteu d'acord? Algú vol afegir alguna altra cosa?

- Comprovar el nivell de comprensió del text. Formularem diferents tipus de preguntes:

- **Comprensió literal.**

Què fa el ninot de neu?

- **Comprensió per reorganitzar la informació.**

Què es posa primer?

I després?

- Comprensió inferencial o interpretativa.

Per què creus que el ninot de neu es posa uns guants, un barret, botes, un vestit?

Per què fa dringar els cascavells?

- Comprensió crítica o de judici.

Creieu que el ninot es pot vestir sol?

- **Reflexionar sobre el que hem après i com ho hem après**

Comprovarem si hem assolit l'objectiu d'aprenentatge que ens havíem proposat.

Per fer-ho la mestra pot fer preguntes del tipus:

Us ha anat bé buscar les lletres que no sabíeu en els cartells de la classe?

Com ho podem fer per llegir una paraula sense llegir les lletres una a una?

Activitats posteriors a la lectura

1. Relectures

En dies següents a la lectura d'aquest text caldrà anar fent diferents relectures del poema treballat. Així, doncs, aquest text quedarà penjat a l'aula en un lloc accessible als alumnes almenys durant tota una setmana.

- **Què podem avaluar?**

- La fluïdesa lectora
- La comprensió lectora
- La utilització de les estratègies de lectura
- La participació i la implicació dels alumnes en l'activitat.

- **Com avaluarem?**

Es pot utilitzar una pauta d'observació de les relectures² dels alumnes. En aquestes relectures el més susceptible d'ésser observat pel mestre serien la fluïdesa amb què llegeixen els alumnes i les estratègies de descodificació que utilitzen.

Alumnes Curs	Fluïdesa lectora			Comprensió			Utilització estratègies		
	Amb dificultat	Correcta	Bona	Amb dificultat	Correcta	Bona	Mai	A vegades	Sempre

2. Activitats autònomes amb materials

- *Associar pictogrames i paraules.* Hi ha dues capsetes que contenen els pictogrames de les paraules més significatives de la cançó i les paraules corresponents (tant els dibuixos com les paraules porten velcro) i dos plafons amb tires de velcro on poden posar un dibuix i buscar el seu nom i enganxar-lo al costat.

² Aquestes relectures poden ser en gran grup, per parelles o individuals.

- Completar estrofes del poema. Hi ha dos plafons amb les dues estrofes de la cançó, on les paraules estan substituïdes per velcro, de manera que els nens puguin posar al lloc corresponent els dibuixos o les paraules amb velcro.

- Hi ha un plafó amb el vocabulari de la cançó (dibuix-paraula) per si tenen dificultats i per comprovar que no s'han equivocat.

Poden treballar per parelles. Uns poden treballar la primera estrofa i d'altres la segona...

• **Com avaluarem?**

Mentre els alumnes fan aquestes activitats, els mestres poden observar com de manera espontània i autònoma apliquen aquelles estratègies de descodificació i de comprensió que han après col·lectivament i quin nivell de comprensió de paraules i frases tenen.

TEXT

EL NINOT DE NEU

**EL NINOT DE NEU S'HA POSAT UNS GUANTS,
UN BARRET AL CAP I BOTES ALS PEUS.
I AMB UN VESTIT LLARG DE COLORS BEN VIUS,
ARA FA DRINGAR ELS SEUS CASCABELLS.**

**ELS SEUS CABELLS BLANCS SÓN COM COTÓ FLUIX,
DE COLOR DE NEU SÓN ELS SEUS BELLS ULLS.
PORTA UN SAC PLE DE JOCS PER ALS INFANTS,
ELS VA REPARTINT LA NIT DE NADAL.**

<http://blocs.xtec.cat/ncreus/files/2010/11/ninot-de-neu-text2.jpg>

7. Bibliografia

- BAEZA, Paz; SOLÍS, M. Cristina; RAZMILIC, Tonia. *Estrategias de lectura del programa AILEM-UC. Lectura compartida*. Programa AILEM. Universitat de Santiago de Xile. [En línia] <http://www.slideshare.net/guestf82c87/lectura-compartida> [Consulta: 24 de febrer de 2014]
- CALERO, Andrés. <http://comprension-lectora.org/>
- CANO V., Angel Gregorio. NIETO L., Emilio. *Programación didáctica y de aula: de la teoría a la práctica docente*. Ediciones de la Universidad de Castilla y la Mancha, 2006.
- Departament d'Ensenyament. *La lectura en un centre educatiu*. Maig 2013. [En línia] http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Departament/Publicacions/Monografies/Lectura/La_lectura_en_un_centre_educatiu.pdf [Consulta: 24 de febrer de 2014]
- <http://books.google.es/books?id=Nu7fYk4YvrAC&pg=PA387&lpg=PA387&dq=lectura+compartida+Holdaway&source=bl&ots=xmTrdG7ou&sig=IIKkKmRi4oFMY1LAz0dXp5S6qAs&hl=ca&sa=X&ei=l3A3UuDoPIpm7AawtoC4DA&ved=0CD8Q6AEwAg#v=onepage&q=lectura%20compartida%20Holdaway&f=false> [Consulta: 24 febrer de 2014]
- *Posar la lectura davant de tot. Els punts centrals que la recerca ha construït per ensenyar els nens a llegir*. Traducció de Josep Font i Roura. Juny del 2003. [En línia] <<http://es.calameo.com/read/000627076a4b89a1cba93>> [Consulta: 24 de febrer de 2014]
- ROJAS del Álamo, Pedro. *Experiencias actuales de colaboración familia-escuela para el fomento de la lectura y propuesta de actuación*. Ediciones UCLM: Cuenca, 2005. [En línia] <https://ruidera.uclm.es/xmlui/handle/10578/923> [Consulta: 24 de febrer de 2014]